

kaj; pa, kar se mora zgoditi, se mora zgoditi, če je tudi grenko. Bog daj, da bi se to nikdar več ne ponovilo!

18. febr. Danes v saboto smo se v šoli peti učili. Že več let mi tekne navada, da o sabotih popoldne pojemo, in sicer ne samo šolske, tudi cerkvene pesmi, posebno take, ki so cerkvenemu času primerne. Nekdaj nisem tako ravnal, pa sedaj spoznam, da ni bilo prav. Menil sem, če ravno tiste pesmi, ki jih v nedeljo pojemo v cerkvi, pojemo že pred ta dan v šoli, niso potem v cerkvi tako mikavne, ker so že preveč znane; to pa je napak. Pesem, ki je znana, veliko bolj sega v serca, kakor pa tista, ki je ljudem čisto neznana. Cerkevno petje na kmetih ne sme biti zavito in preveč umetno, pa tudi ne preveč prosto t. j. tako, ki nima ne života, ne glave. Tudi jaz sem bil včasih tako zbirčen, da mi ni bila nobena natisnjena pesem všeč, in da sem si večkrat sam glavo belil in besede, pa tudi napeve koval, ker sem mislil, da jaz bolje vém, kaj je za proste ušesa treba, kakor pa marsikteri učenjak, ki zлага cerkvene pesmi. Sedaj ne mislim več tako, in sicer od tistega časa, kar sem jel prebirati in poskušati izvrstne dela, ki se že sedaj dobé na odru cerkvene godbe. Sramujem se, da sem bil popred tako nespameten in svojoglašen. Zapišem si tedaj ta le nauk: „Preden hočeš sam kaj narediti, poglej, kako delajo drugi, ki so bolj skušeni od tebe!“

Novice.

Iz ptujske okolice 13. svečana 1865. Prebirali smo v mnogoterih časopisih veliko že o zadevi sedanjih ljudskih šol na deželi; in vidili smo marsikaj važnega, podučljivega, lepega in dobrega, — veliko pa tudi slabega; zvedili smo večkrat kako oistro, pikavno resnico, — vmes pa včasih tudi golo neresnico. — Sprejeli smo vsikdar zasluženost ali že pohvalo ali grajanje s hvaležnim srcem, prizadevaje si, tirjati sedanje dobe še bolj vstreči; tudi smo molčali krivičnemu obdolženju, dobro vedé, da ni človeka na svetu brez napake, in da nam kersanska ljubezen zapoveduje razžalnikom odpuscati. Ker pa so v novejši dobi začeli celó učitelji učitelje obirati in razžaljive laži po svetu trositi, se nam ne zdi primerno, da bi še dalje molčali. Razkriti moramo tedaj resnico, in opravičiti se, da ne bi morebiti svet prezlo o nas mislil. — Čitali smo namreč v 22. listu preteklega in v 2. listu tekočega leta v našem „Tovaršu“ dva dopisa o učiteljskih pomočnikih v ptujski okolici, v kojih se deloma nahajajo gole neresnice, in sicer te le: 1) da so popred nekteri učitelji skorej vso svojo

službo podučiteljem na rame nakladali; — 2) da nekteri prvi učitelji le malokdaj, in večidel le takrat v šolo učiti hodijo, kedar podučitelj duhovna k bolniku mora sprejavati; — 3) da za trdno postavljeni učeniki svoje pomočnike, ako jim vsega po starem kopitu ne storé, krivo tožijo in preganjajo. — Da temu ni tako, lahko presodi vsakdo, kdor spozná našo šolsko gosposko. — Naši prvi šolski predniki, gospodje fajmoštri in dekani tirjajo namreč od vsakega učitelja, naj si bo za trdno postavljen, ali pomočnik, da je marljiv in da dosledno spolnuje vse svoje dolžnosti — šolske kakor cerkvene. Gospodje šolski ogledniki gredo vsako leto po vseh šolah, in na tanko poskušajo mladino, katero morata izpraševati oba — učenik in pomočnik, ter odvrčajo vse napčenosti; hvalijo, kar je vredno, pa tudi grajajo, kar se mora grajati, in nam kažejo pravo pot k verlemu in pridnemu napredku. — Zanikarnega učitelja bi gospodje dekani poklicali na ojster račun, bi mu ukazali zamujeno popraviti in poravnati žugaje s tožbo pri višjem šolskem ogledu, — gerdega lenuha pa bi celó ne terpeli v službi. — Pritožbe učiteljev preiskujejo gospodje dekani po pravici, poslušajo obe stranki, pozvedujejo pri domačih duhovnih gospodih, in razsodujejo, kar je prav in primerno. Nima tedaj učitelj v tej reči nikake prednosti pred pomočnikom, in tako se nikomur ne godi krivica. Poznamo se pa tudi dobro vsi za trdno postavljeni učeniki cele ptujske okolice, in dobrovestno terdití moramo eden od vsakega vsak pa od posamnega, da v svoji službi nismo lenarili, se nismo nikdar zanašali celó in v vsem le na svoje pomočnike, marveč delali smo z božjo pomočjo vsak po svoji pripravnosti in zmožnosti; poleg tega pa smo tirjali tudi od pomočnikov, da so nam pomagali pri naših opravilih, kar nam odreči pravice nimajo, akoravno bi to storili radi, posebno kar se tiče cerkovnikovega dela. — Ker že ravno govorimo o cerkvenih opravilih, ktere se gosp. Rakoljskemu vidijo tako težavne in zaničljive, moramo naznaniti, da je v poprejšnjem oddelku sekovske, sedaj lavantinske škofije, učiteljem in njih pomočnikom bila od nekdanj dolžnost, da so opravljali vse cerkvene dela na koru in v zakristiji. Da pa gospode pomočnike tega dela preveč ne doletí, imajo skorej vsi učeniki še posebnega že bolj odrasčenega dečka, da zvoní, cerkev pometá in opravlja take bolj hlapčevske dela pri cerkvi. Le kedar je treba, da vsi skup primejo za delo, se tudi gosp. pomočnik prav lepo poprosi, da bi pomagal.

Kar zadeva plačilo, nam res vsem učiteljem ne cvetè ravno pšenica, in želeti je, da bi se v tej reči skorej kaj boljšega določilo, in tudi toliko, da bi začasno preskerbljeni tudi brez prevelike skerbí mógli pričakovati svoje stare dneve; vendar niso gospodje šolski popomočniki v naši okolici, ako primerjamo učiteljeve dohodke, tako slabo plačani, kakor pravijo. — Učitelji pri nas živimo večidel od prstovoljnih darov, koje nam srenja daje v zernji, vinu, i. t. d. Je letina slaba, tudi slabo shajamo, ker imamo le malo trdno določenih dohodkov. Svojim pomočnikom pa dajemo določno 30 do 40 gold., in še več letne gotovine, pa jih tudi preskerbujemo z vsemi za vsakdanje življenje potrebnimi rečmi. Dobivajo strošek, kakega sami imamo, pro-

sto stanovanje, hišno orodje, posteljo, svečavo, kurjavo, perilo, — in vse ure za posebno podučevanje mladine so jim proste, v kojih si tudi dokaj prislužiti morejo. Dobri gospodarji med njimi tudi dobro shajajo. Poznamo mladega učitelja v ptujski okolici, ki si je prihranil že lep denar, — samo da ta gospodič ne hodi po kerčmah in ne pali smodek in se oblači po svojem stanu. — Kar dalje zadeva pripomočke za omiko naših mladih učiteljev, smo si tu in tam osnovali okrajne učiteljske knjižnice, v kojih imamo koristnih pedagoških knjig za potrebe dovolj. Kjer takih ni, imamo učitelji sami dobre knjige. Glasovirje, izverstne muzikalije imamo skorej povsod, in tudi radi posodimo, ako nas kdo poprosi; samo tá je, da se nekterim mladim gospodom zdí skoro nečast, da bi kaj poprosili, da se nočejo poslužiti marsikterih pripravnih pripomočkov. Za spricho tega povem, da v nekem našem šolskem okraji izmed pet šolskih pomočnikov samo eden jemlje iz knjižnice knjige in jih čita. *)

Dokazati smo hotli s tem dopisom brez zamere, kaj ino kako je med nami učitelji ptujske okolice, in da ni vsemu verjeti, kar se o nas po svetu pravi. Da izverstni nismo, radi spoznamo; pa v vsem izverstni ljudje so tudi le ideali. Mladim gospodom pa svetujemo, naj popred, ko se odmenijo za učiteljski stan, dobro premislijo, ali imajo poklic in dobro voljo, da bi prenašali težave, ki so z njim sklenjene. Naj ne izvolijo učiteljskega stanú samo zato, da bi se oprostili vojasčine in le sploh dobro živeli! — Blagovoli nam, „Tovars“, prostorček za ta naš dopis! Lepo prosimo! Z Bogom! **)

France Vučnik,

učitelj pri sv. Barbari za se in svoje verstnike.

— V Kobaridu ^{20/12} 1864. Pod Matajurjem. A. Žnidarčič. O čerki „r“. Pripusti mi, „Tovars“, da ti svoje serčno veselje kateri razodenem nad tistim spisom v tvojem zadnjem listu lansk. tečaja, je čerko „r“ izmed samoglasnic pahnili ter ji tisto mesto odkazal, ktero ji tiče. —

Zelo me je žalilo, ko sem bral v „Novicah“ tisto nedokončano pravdo, v kateri je čerka „r“ tirjala, da jo Slovenci med samoglasnice prištejejo, zakaj tirjala je, česar bi ne smela tirjati, ter je stezala svojo roko po lackem blagu in drugim edino postavnim samoglasnicam vekovečne pravice kratila. —

Ošabna je bila in ohola, kakor sraka, ktera se je s tujim, pavonovim perjem lepšati mislila, in zato naj bi ji sedaj postavne samoglasnice vse ukradeno perje samoglasnične lepote do čistega po-

*) Tudi pri nas ni bolje!

Vredn.

**) „Tovars“ iz serca rad odkriva misli svojih tovaršev — bodisi učiteljev aji njih pomočnikov ali ktereга koli, ki mu je šola in učiteljstvo pri sercu; vé pa tudi dobro, da se že od nekđaj tu pa tam med starjimi in mlajšimi učitelji rada rada vgnjezuje nesloga, ktera pa, žalibog, ne obeta kaj prida, posebno pri učiteljih, katerim je naj bolj treba združenih moči. Vedno resničen pa je stari slovenski pregovor: „Da se resnica prav spozná, je čuti treba oba zvoná“.

Vredn.

pulile, ter jo tako naščakale, da bi si nikoli več ne upala stopiti črez mejo pravične postave. —

Neoveržljiva postava človeške pameti je to, da edna ter ista reč ne more imeti ob ednem dve protislovni lastnosti. Tako n. pr. se ne more reči, da eden ter isti človek je ob ednem pameten in nepameten, ob ednem pošten in nepošten, ob ednem živ in neživ, i. t. d. Ravno tako se tudi ne more reči, da je edna ter ista čerka „r“ ob ednem samoglasna in nesamoglasna!! Postava je taka, in pravde je konec. Kdor želi drugače imeti, naj se s pametjo krega!

Iz Primorja. V šolskem letu 1863 je bilo v 422 duhovnjah v goriški, terzaški, porečki in v kerški škofiji 327 katoliških ljudskih šol, in sicer 4 glavne — združene s spodnjo realko —, 15 glavnih šol za dečke, 12 za dekleta, 1 za oba spola, 200 terdno ustanovljenih malih šol in 95 ne za terdno ustanovljenih šol. V 85 teh šolah se je podučevalo po laški, v 129 po slavenški, v 52 laško-slavenški, v 45 laško-nemški in v 16 slavensko-nemško. S temi šolami je bilo združenih 60 obertnijskih šol za dekleta, 2 obertnijski šoli za rokodelske dečke in 156 nedeljskih šol. Za šolo godnih otrok je bilo v 751 krajih 74.204 za vsakdanjo in nedeljsko šolo, iz med katerih jih je hodilo v očitne ljudske šole 34.872. Otrok, ki niso v šolo hodili, je bilo pa 57.331, katerih pa se tudi veliko doma podučuje; vendar jih je po deželi še veliko, ki so brez šole. — Šolskih okrajnih ogledov je bilo 44, duhovnih oskerbnikov 330, katehetov 180, svetnih šolskih oglednikov 217, učiteljev 306, podučiteljev 45, učenec 88, podučenic 31, obertnijskih učenec 35, učiteljskih pripravnikov pa 61. — Šolskih hiš je bilo 183 lastnih, 97 najetih in 33 brez plačila pripuščenih. Od prejšnjega leta je več 1 glavna šola, 1 mala šola, 6 obertnijskih šol, 7 podučiteljev, 3 učenice, 5 obertnijskih učenec in 9 lastnih šolskih hiš. — Povsod se kaže, da učiteljstvo in šolstvo lepo napreduje. Srenje ne pravijo, da ne potrebujejo šol, temuč le tega želé, da bi šole država preskerbovala, ne pa srenja iz svoje moči. *)

(Po „Sch. B.“)

Iz Celovca. G. Janežičeva „Slovenska slovnica“ za domačo in šolsko rabo, — tretjega, popravljenega natisa (1864), — je poterjena za gimnazije in realke. — Prišla je na svitlo tudi učena „Uzajemna slovnica slavjanska“. V Pragu 1865. Ta slovnica obsega na kratko šest slovníc, t. j. staroslovensko, rusko, hervaško-serbsko, česko, poljsko in vzajemno slovansko, in napeljuje Slovane do enega književnega jezika. Bog daj, da bi se ž njo kolikar toliko tudi dosegel ta namen!

Iz pod Verha. „Tovars!“ menda iz naših krajev še nisi nikoli nič povedal, kako je s šolstvom; pa kako boš kaj zvedil, če ti nihče kaj ne poroči? Poslušaj tedaj! Pri nas imamo že nekaj let stanovitno

*) Tako se sploh želi tudi pri nas na Kranjskem, posebno po manj premožnih soseskah. Tudi marsikteremu učitelju bi se velik kamen odvalil od serca, ko bi ga plačevala država namesto srenje.

šolo, — pa še sedaj ne moremo reči, da bi bila popolnoma vredjena. Otroci hodijo v šolo, kakor se jim ali staršem poljubi — nekteri pridno, večidel pa prav vñemarno. Po leti pravijo, da morajo živino pasti in na polji delati, po zimi pa jim je vreme prehudo ali preslabo, da ne morejo redno v šolo. Učitelj naj se v neredni šoli trudi in trudi, pa vender malo more koristiti, ker se mu nauk nekako ves terga. Po moji misli bi bilo dobro, da bi se pri takih okolisčinah preuredile šolske ure. Sedaj se podučuje zjutraj od 8. do 10. in popoldne od 2. do 4., kar je nekterim otrokom in staršem zelo neprimerno, bodisi po zimi ali po letu. Slišim, da imajo po več krajih šolske ure dopoldne od 10. do 12., in popoldne od 1. do 3. Tako bi bilo tudi pri nas dobro. Oddaljeni učenci, ki navadno čakajo v šoli popoldanskega nauka, bi potem manj časa potratili in po šoli pripravneje domu hodili, kar je posebno treba po zimi, kedar so kratki dnevi. Po leti pa bi tudi lahko hodili v šolo tisti, ki morajo živino pasti in na polji delati. Naj bi naši domači gospodje šolski predniki to reč prevdarili in šolske ure bolj primerno vravnali!

R., srenjčan.

Iz Ljubljane. Perva vdova, ki jo bode podpirala „družba v pomoč učiteljskim vdovam in sirotam na Kranjskem“, je vdova rajnkega učitelja P. Fajfarja v Šmartnem pri Kranji. Dobivalo bo 60 gold. in sedaj tudi trije otroci po 15 gold., tedaj 105 gold. na leto. Gotovo lepa pomoč za malo vplačanega denarja. — Tu pa tam so še učitelji na Kranjskem, ki še sedaj ne poznajo dobrotne bratovske družbe, ki bi morda kmali njim ali njihovim bratom učiteljem veliko, veliko koristila.

— Tukajšnja hranilnica je „Slovenski Matici“ darovala 3000 gold. v 5 % dolžnih pismih.

— V poslednji seji, 14. februarja t. l., je kupčijska zbornica po predlogu gospoda Horaka učiteljem v mestni glavni šoli pri sv. Jakobu za nedeljsko šolo rokodelskih dečkov dodala 150 gold. Vse to lepo kaže, kako se oživljajo za občni blagor društva, pri katerih imamo blage, domače možake. Slava!

— Izpraznjena služba prvega kateheta v tukajšnji c. k. normalki, je podeljena čast. g. Jožefu Klemenčiču, dosedanjemu drugemu katehetu, kateri bode tudi učil katehetiko in metodiko v bogoslovji. Na njegovo mesto, kakor se sliši, pa pride g. Franc Boštjančič, duhoven v Ljubljani. — Prav ginljivo so se poslovili g. vodja in g. g. učitelji od svojega prejšnjega prvega g. kateheta, in tako tudi g. katehet pri njih.

— V mestni glavni šoli so bili v pretečeni prvi polovici šolskega leta vsakdanji učenci 303, nedeljskih pa je bilo 125, tedaj vkup 428 učencev. — V dekliski glavni šoli č. g. g. Uršulinarije je bilo sedaj znotranjo in s ponavljajvno šolo vred 1036 učenk.

Listnica. G. L. B. v P. g.: Ne bodite hudi, da Vašega sastavka ne natisnemo. To reč smo že do zadnjega zernica omlatili. — G. J. L. R.: Hvala! pride drugo. — G. P. Ž. v T.: Zakaj nam ne pošljete obljubljenega spisa?

Odgovorni vrednik:

Andrej Praprotnik.

Natiskar in založnik:

Jož. Rudolf Milic.